

**MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM**

PROGRAME ȘCOLARE CICLUL SUPERIOR AL LICEULUI

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CLASA A XI-A¹

Aprobat prin ordinul ministrului

Nr. 3252 / 13.02.2006

București, 2006

¹ Se aplică și la clasa a XII-a – filiera tehnologică, ruta progresivă de calificare prin școala de arte și meserii + anul de completare.

NOTĂ DE PREZENTARE

Pe parcursul ciclului superior al liceului (segment aparținând învățământului postobligatoriu), prin disciplina *limba și literatura română* se urmărește consolidarea competențelor de comunicare ale elevilor, indispensabile în lumea contemporană, pentru orice tip de activitate profesională. O notă specifică acestui ciclu de școlaritate este dezvoltarea competenței culturale a elevilor, ceea ce implică un demers de contextualizare istorică și culturală a fenomenului literar. De asemenea, prin studiul limbii și al literaturii române se urmăresc valori și atitudini care să contribuie la formarea unei personalități autonome a elevilor, capabile de discernământ și de spirit critic, apte să-și argumenteze propriile opțiuni, dotate cu sensibilitate estetică, având conștiința propriei identități culturale și manifestând interes pentru varietatea formelor de expresie artistică.

Programele pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt unitare din punctul de vedere al competențelor generale, al setului de valori și atitudini urmărite pentru acest segment de școlaritate și al principiului de organizare al conținuturilor pe durata celor doi ani de studiu. Programa este structurată pe aceleași domenii de conținut incluse în programele pentru clasele a IX-a și a X-a: „Limbă și comunicare“ și „Literatură“.

Finalitățile disciplinei se reflectă nemijlocit în **competențele generale** și în setul de **valori și atitudini** enunțate în prezenta programă, din care derivă întreaga structură curriculară: **competențe specifice, conținuturi ale învățării, sugestii metodologice**.

Continuitatea față de programele anterioare de limba și literatura română (pentru învățământ primar, gimnazial și ciclul inferior al liceului) este asigurată prin paradigma comunicativ-funcțională a disciplinei. Aceasta presupune studiul integrat al limbii, al comunicării și al literaturii în vederea consolidării competențelor de comunicare orală și scrisă și a deprinderilor de lectură (capacitatea de a înțelege și interpreta textele, de a fi un cititor competent și autonom, capacitatea de a înțelege dintr-o perspectivă personală viziunea despre lume, despre condiția umană sau despre artă exprimate în textele studiate).

Specificul acestui segment de școlaritate poate fi configurat în trei dimensiuni: familiarizarea cu noile norme lingvistice (așa cum sunt ele recomandate în ediția a II-a a DOOM); focalizarea pe formarea deprinderilor și competențelor de documentare ale elevilor; formarea competențelor de lectură ale cititorului avizat, capabil să sintetizeze trăsăturile definitorii ale unei epoci culturale / ale unui curent cultural sau literar și capabil să contextualizeze, să încadreze într-un context cultural larg textele studiate, să identifice apropierile dintre un text literar și curentele / doctrinele estetice la care poate fi raportat sau particularitățile care-l individualizează în raport cu acestea. În clasele gimnaziale și în ciclul inferior al liceului, textele literare au fost studiate preponderent din perspectivă structurală. Programele pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt structurate pe principiul cronologic al fenomenului literar / cultural. Astfel, programa cuprinde câteva epoci mari, iar fiecare epocă va fi abordată din perspective diverse. În clasa a XI-a conținuturile din domeniul literaturii sunt grupate în următoarele module: *Fundamentele culturii române, Perioada veche, Perioada modernă : A. Secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea ; B. Perioada interbelică (romanul) , urmând ca, în clasa a XII-a, studiul să continue cu: Perioada interbelică (poezia) ; Perioada postbelică (romanul, poezia, dramaturgia).*

Trăsăturile programei de limba și literatura română pentru clasele a XI-a și a XII-a sunt următoarele:

- urmărirea unui set unitar și coerent de finalități ale studiului disciplinei pe parcursul ciclului superior al liceului, în continuitatea celor anterioare, din gimnaziu și din ciclul inferior al liceului;
- adoptarea unui model didactic coerent, în cadrul căruia să apară evidentă deplasarea accentului de pe simpla achiziționare de cunoștințe pe formarea de competențe și atitudini, cu valențe ulterioare de actualizare și de extindere;
- diversificarea strategiilor, a ofertelor și a situațiilor de învățare și adaptarea acestora la grupul-țintă;
- echilibrarea ponderii acordate în studiu variantei scrise și celei orale;
- îmbinarea echilibrată a proceselor de receptare și de producere a mesajului;
- adoptarea unei perspective consecvent comunicative, conform căreia accentul este pus pe aspectele concrete ale utilizării limbii;
- structurarea conținuturilor din domeniul literaturii conform principiului cronologic;

- abordarea diferențiată și diversă a epocilor / curenților indicate în programă prin: texte literare pentru studiul aprofundat, studii de caz, curente literare sau culturale, dezbateri ;
- abordarea integrată a domeniilor disciplinei: textul literar studiat sau temele propuse din domeniul literaturii devin nuclee care generează discutarea unor probleme de limbă (fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă) sau exersarea / practicarea comunicării (orale și scrise).

Potrivit noilor planuri-cadru de învățământ pentru ciclul superior al liceului, aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5718/ 22.12.2005, la clasa a XI-a, disciplina *limba și literatura română* se regăsește **în trunchiul comun (TC)**, la toate filierele, profilurile și specializările, având alocate **3 ore pe săptămână**.

Următoarele profiluri și specializări au alocate, în plus, ore de limba și literatura română în curriculumul diferențiat, astfel:

- filiera teoretică, profil umanist, specializarea filologie (1 oră/ săptămână);
- filiera vocațională, profil pedagogic, specializarea învățător-educatoare (1 oră/ săptămână) ;
- filiera vocațională, profil militar (MAI), specializarea științe sociale (1 oră/ săptămână) ;
- filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie romano-catolică (1 oră/ săptămână) ;
- filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie greco-catolică (1 oră/ săptămână) ;
- filiera vocațională, profil teologic, specializarea teologie adventistă (2 ore/ săptămână).

Prezenta programă școlară propune **două tipuri de curriculum diferențiat (CD)**:

- **CD tip A** – cu accent pe domeniul literatură, ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin asterisc (*): pentru profilul umanist, specializarea *filologie*;
- **CD tip B** – cu accent pe domeniul limbă și comunicare, ale cărui conținuturi sunt marcate în programă prin două asteriscuri (**), pentru:
 - filiera vocațională, profil pedagogic, specializarea *învățător-educatoare*;
 - filiera vocațională, profil militar (MAI), specializarea științe sociale;
 - filiera vocațională, profil teologic, specializările *teologie romano-catolică* și *greco-catolică*.

Pentru specializarea *teologie adventistă*, care are alocate 2 ore / săptămână, **curriculumul diferențiat va cumula conținuturile din CD tip A și CD tip B**.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în diferite situații de comunicare
2. Comprehensiunea și interpretarea textelor
3. Situarea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale / literare
4. Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

VALORI ȘI ATITUDINI

- Cultivarea interesului pentru lectură și a plăcerii de a citi, a gustului estetic în domeniul literaturii
- Stimularea gândirii autonome, reflexive și critice în raport cu diversele mesaje receptate
- Formarea unor reprezentări culturale privind evoluția și valorile literaturii române
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de comunicare și a încrederii în propriile abilități de comunicare
- Abordarea flexibilă și tolerantă a opiniilor și a argumentelor celorlalți
- Cultivarea unei atitudini pozitive față de limba maternă și recunoașterea rolului acesteia pentru dezvoltarea personală și îmbogățirea orizontului cultural
- Dezvoltarea interesului față de comunicarea interculturală

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI ASOCIATE ACESTORA

1. Utilizarea corectă și adecvată a limbii române în diferite situații de comunicare

Competențe specifice	C o n Ț i n u t u r i		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
1.1. Aplicarea cunoștințelor de limbă în receptarea mesajelor orale și scrise	Achizițiile din clasele anterioare în domeniul limbii și vocabularului		**Discurs specific domeniului de specializare (religios, administrativ, didactic etc.), studiat în legătură cu o anumită epocă
1.2. Utilizarea achizițiilor lingvistice, cu accent pe aspectele normative	Norma literară, variante libere, registre stilistice, variante ortoepice, variante ortografice, variante morfologice		**Fonetică, vocabular, morfologie (reluare și sistematizare) **Sintaxa (doar la profilul pedagogic)
1.3. Folosirea adecvată a strategiilor de comunicare orală în monolog și dialog	Ascultare activă, exprimarea opiniei, conversație, dezbateri, monolog informativ și argumentativ, prezentarea orală a rezultatului unor documentări	*Prezentare de carte	**Discurs specific domeniului de specializare (comunicare didactică, discurs de amvon etc.)
1.4. Utilizarea adecvată a tehnicilor de redactare	Modalități de indicare a bibliografiei, normele citării Analiză, comentariu, sinteză, paralelă, eseu structurat și nestructurat	*Recenzie, cronica unui eveniment cultural	**Completarea / redactarea unor documente folosite curent în domeniul de specializare

2. Comprehensiunea și interpretarea textelor

Competențe specifice	C o n Ț i n u t u r i		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
2.1. Utilizarea strategiilor de lectură în vederea înțelegerii adecvate a textelor studiate	Lectură-înțelegere (înțelegerea globală a textului, analiza unor elemente ce pot conduce la înțelegerea textului, anticipări); chei de lectură (titlu, incipit, simbol central, personaje etc.) Texte de bază (poezie, proză), text din literatura populară, texte nonliterare (texte de doctrină, texte istorice, filozofice, științifice, eseu literar, memorii etc.) ilustrative pentru studiile de caz	*1 text de bază pentru perioada veche; *1 text din literatura cultă studiat în relație cu textul de literatură populară	
2.2. Compararea viziunii despre lume, despre condiția umană sau despre artă reflectate în texte literare, nonliterare sau în alte arte	Viziune despre lume, teme și motive, concepții despre artă Literatură și pictură (limbajul literaturii, limbajul picturii)	*Diversitate tematică, stilistică și de viziune în opera marilor clasici (studiu de caz)	

Competențe specifice	C o n ț i n u t u r i		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
2.3. Interpretarea textelor studiate prin prisma propriilor valori și a propriei experiențe de lectură	Lectură critică (elevii evaluează ceea ce au citit), lectură creativă (elevii extrapolează, caută interpretări personale, prin raportări la propria sensibilitate, experiență de viață și de lectură)	*Jurnal de lectură	

3. Punerea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale / literare

Competențe specifice	C o n ț i n u t u r i		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
3.1. Identificarea și explicarea relațiilor dintre opera literară studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta	Curente culturale / literare – context istoric, social-politic, evenimențial; trăsături ale curentelor culturale / literare; Referate, proiecte, studii de caz, dezbateri		
3.2. Dezvoltarea unei viziuni de ansamblu asupra fenomenului cultural românesc până la începutul secolului al XX-lea	Originile, perioada veche, perioada modernă (secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea; perioada interbelică: romanul)	*Prezentarea unor cărți de istoria literaturii române	
3.3. Identificarea unor conexiuni între literatura română și cea universală	Curente culturale / literare românești în context european	*Texte din literatura universală	
3.4. Utilizarea adecvată a tehnicilor de documentare și cercetare a unei teme	Fișe de lucru, materiale documentare asupra unei epoci, a unui curent literar, sinopsis privind dinamica fenomenului literar / cultural în diferite epoci, surse de documentare (inclusiv internetul)		**Surse de documentare în specializarea urmată

4. Argumentarea orală sau în scris a unor opinii în diverse situații de comunicare

Competențe specifice	C o n ț i n u t u r i		
	TC	CD tip A*	CD tip B**
4.1. Utilizarea tehnicilor și strategiilor argumentative în situații de comunicare diverse (scrise sau orale)	Dezbateri, eseu argumentativ	*,** Raționamente specifice pentru domeniile de specializare	
4.2. Compararea și evaluarea unor argumente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii	Interpretări și judecăți de valoare exprimate în critica și în istoria literară		

RECOMANDĂRI PRIVIND CONȚINUTURILE ÎNVĂȚĂRII

A. Conținuturi din domeniul literaturii

FUNDAMENTE ALE CULTURII ROMÂNE

- Originile și evoluția limbii române (prezentare sintetică)
- **Studiu de caz:** *Latinitate și dacism*, puncte de vedere privind fundamentele culturii române (selecții din texte literare, eseuri, studii; de ex.: Gheorghe Asachi, *La Italia*, Vasile Alecsandri, *Cântecul gînteii latine*, Mihai Eminescu, *Memento mori*, B. P. Hașdeu, *Perit-au dacii?*, Vasile Pârvan, *Getica*, Lucian Blaga, *Revolta fondului nostru nelatin* etc.)

PERIOADA VECHIE

- **Studiu de caz:** *Dimensiunea religioasă e existenței* (sugestii pentru alegerea fragmentelor ilustrative: *Viața lumii* de Miron Costin, fragmente relevante din scrierile cronicarilor, *Cazania* lui Varlaam, *Didahiile* lui Antim Ivireanul, *Biblia de la București* etc.)
- **Studiu de caz:** *Formarea conștiinței istorice* (se vor alege fragmente ilustrative din cronicile moldovenești sau /și din cele muntenești)
*Se va studia **1 text de bază** reprezentativ (de ex.: fragmente din cronicile moldovenești sau muntenești, *Istoria ieroglifică* de Dimitrie Cantemir, *Țiganiada* de Ion Budai Deleanu)

CURENTE CULTURALE/ LITERARE ÎN SECOLELE XVII-XVIII: UMANISMUL ȘI ILUMINISMUL (prezentare sintetică)

PERIOADA MODERNĂ

a. Secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea

- **Studiu de caz:** Rolul literaturii în perioada pașoptistă (sugestii pentru alegerea fragmentelor ilustrative: articole programatice și de doctrină)
- Forme hibride ale civilizației românești la mijlocul secolului al XIX-lea. Se va studia **1 text de bază** din epoca respectivă pe această temă (de ex., *Iași și locuitorii lui la 1840* de Alecu Russo; *Iași în 1844*, *Balta Albă*, *Iorgu de la Sadagura* de Vasile Alecsandri; *O călătorie de la București la Iași înainte de 1848* de Ion Ghica etc.)
- **Dezbateri:** *România, între Orient și Occident* (selecții din texte literare, eseuri, studii, articole jurnalistice; de ex., texte de Anton Pann, Ion Barbu ș.a. pentru ilustrarea temei balcanismului; polemici interbelice pe tema situării culturii și civilizației românești între Orient și Occident – Liviu Rebreanu, Mihai Ralea, Eugen Filotti ș.a.; studii istoriografice sau de istorie culturală – Neagu Djuvara, P. P. Panaitescu, Alexandru Dușu, Anton Dumitriu ș.a.; luări de poziție în contemporaneitate)
- Descoperirea literaturii populare. Se va studia **1 text de bază** din literatura populară (de ex.: *Miorița*, *Meșterul Manole* etc.), discutat în relație cu **1 text din literatura cultă*** pe aceeași temă
- **Studiu de caz:** criticismul junimist (sugestii de texte : *În contra direcției de astăzi în cultura română*, *Direcția nouă în poezia și proza română*)
***Studiu de caz:** *Diversitate tematică, stilistică și de viziune în opera marilor clasici* (cu apel la lecturile anterioare)

CURENTE CULTURALE / LITERARE ÎN SECOLUL XIX – ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX

- **Romantismul** – se vor studia **4 texte de bază**, de poezie și / sau proză, care să ilustreze temele romantice (3 texte din opera lui M. Eminescu, 1 text din romantismul pașoptist: Grigore Alexandrescu, Ion Heliade Rădulescu, Costache Negruzzi ș.a.).
- **Realismul** – se vor studia **1 text de bază**, selectat din proza lui I. L. Caragiale sau Ioan Slavici
- **Simbolismul** – se va studia **1 text de bază** (o poezie sau un poem în proză / proză poetică) selectate din opera lui Alexandru Macedonski, Ștefan Petică, Dimitrie Anghel, Ion Minulescu ș.a.²
- **Studiu de caz:** Simbolismul european (grupaj ilustrativ de texte selectate din opera următorilor scriitori : Paul Verlaine, Stéphane Mallarmé, Arthur Rimbaud; arte poetice)
- **Prelungiri ale romantismului și clasicismului** – se va studia **1 text de bază** (la alegere, din opera următorilor autori: George Coșbuc, Octavian Goga, St. O. Iosif)

² Având în vedere complexitatea liricii lui George Bacovia, acesta se va studia în clasa a XII-a, în seria marilor poeți interbelici.

b. Perioada interbelică

- **Orientări tematice în romanul interbelic** – se vor studia **2 texte de bază**, câte unul dintre următoarele arii tematice:
 - un roman psihologic (*Pădurea spânzuraților* de Liviu Rebreanu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* de Camil Petrescu, *Concert din muzică de Bach* de Hortensia Papadat-Bengescu, *Adela* de Garabet Ibrăileanu, *Ioana* sau *Jocurile Daniei* de Anton Holban, Gib Mihăescu, *Rusoaica* etc.)
 - un roman al experienței (*Nuntă în cer*, *Maitreyi* de Mircea Eliade, *Întâmplări din irealitatea imediată* de Max Blecher etc.)
- **Studiu de caz:** Modele epice în romanul interbelic (cu referire și la romane studiate în anii anteriori)

În clasa a XI-a se vor studia **minimum 11 texte de bază** (în trunchiul comun) și **minimum 13*** (la profilul umanist, specializarea filologie), **6 studii de caz** (în trunchiul comun), respectiv **7* studii de caz** (la profilul umanist, specializarea filologie) și **1 dezbateri**.

De asemenea, se va integra în oricare dintre perioadele abordate, la alegerea autorilor de manuale și a profesorilor, și o discuție privind **literatura și pictura**, în care va fi abordat comparativ modul în care o anumită temă este tratată prin limbajul specific al celor două arte. Sugestii pentru alegerea temelor de discuție: *Pictura religioasă medievală*; *Natura în poezia și în pictura romantică*; *Universul rural în poezie și în pictură* etc.

Pornind de la textele de bază studiate, profesorii vor alege și conținuturile potrivite din domeniul „limbă și comunicare”, conform recomandărilor programei.

B. Conținuturi din domeniul limbă și comunicare

Se vor avea în vedere aspectele normative, inclusiv cele recomandate în ed. a II-a a DOOM:

- norma literară – aspecte evolutive
- uzul diversificat al limbii literare
- variante literare libere
- registre stilistice
- neologisme împrumutate sau formate în interiorul limbii
- variante ortoepice, ortografice și morfologice

De asemenea, se vor actualiza achizițiile anterioare ce pot sprijini demersul de înțelegere și interpretare a textelor literare studiate :

- denotație și conotație; sensurile cuvintelor în context
- expresivitatea unor structuri morfologice și sintactice
- figuri de stil și procedee de expresivitate

**** Fonetica, vocabular, morfologie (recapitularea și sistematizarea achizițiilor din gimnaziu). Sintaxa va intra la clasa a XI-a doar în curriculum-ul diferențiat al profilului pedagogic, specializarea învățător-educatoare, celelalte specializări urmând să aibă în vedere acest capitol în clasa a XII-a.**

Comunicare orală și scrisă (Singurul element nou al acestui domeniu față de programele anterioare este cel privitor la tehnicile de documentare. Celelalte conținuturi au fost deja parcurse în anii anteriori, așa încât acum vor fi exersate în contexte noi):

- tehnici de documentare pentru realizarea investigațiilor, a proiectelor având ca obiect studii de caz sau dezbateri
- eseul structurat și eseul liber – etape ale redactării
- structuri discursive în textele literare și nonliterare (nativ, descriptiv, argumentativ, informativ)
- tehnici ale argumentării
- prezentarea orală a rezultatelor unei cercetări, documentări pe o temă dată
- strategii specifice folosite în monolog și dialog
- adecvarea discursului oral la situații de comunicare diverse
- limbaje de specialitate** (folosite în texte didactice, administrative sau teologice)

SUGESTII METODOLOGICE

Orientarea studiului către elev. Profesorii vor lua ca reper nevoile reale ale elevilor, adaptându-și demersurile didactice în funcție de acestea. Finalitățile disciplinei se realizează eficient prin centrarea pe procesul învățării, pe activitatea elevului. De aici decurge necesitatea de a pune accent pe activitățile didactice de tip formativ și performativ, care presupun implicare și interacțiune în rezolvarea unor sarcini de învățare concrete. În activitatea la clasă, profesorii vor respecta programa școlară și vor folosi manualele ca instrumente de lucru flexibile și adaptabile nevoilor concrete ale grupului de elevi cu care lucrează.

Caracterul funcțional, practic, aplicativ al predării-învățării. Având în vedere că programa are la bază competențe generale și specifice, conținuturile trebuie înțelese ca mijloace de realizare a finalităților disciplinei. În ceea ce privește producerea de mesaje scrise și orale se vizează competențe procedurale care să poată fi exersate pornind de la textele literare studiate sau în realizarea studiilor de caz și a dezbaterilor propuse de programă. Problemele de limbă vor fi abordate în directă legătură cu textele studiate, astfel încât elevii să înțeleagă rolul acestora în comunicare. În același timp, se va urmări felul în care elevii integrează în mod corect și adecvat achizițiile lingvistice în propria exprimare, orală și scrisă. Pentru sugestii și exemple de activități de învățare, se va consulta volumul *Ghid metodologic. Aria curriculară Limbă și comunicare, liceu*, București, Editura Aramis, 2002, elaborat de Consiliul Național pentru Curriculum.

Diversificarea metodelor și instrumentelor de evaluare. O eficiență sporită a învățării poate fi asigurată prin diversificarea tipurilor de evaluare aplicate în procesul didactic. Este recomandabil ca profesorii să folosească în mod adecvat scopurilor educaționale toate tipurile de evaluare: inițială, continuă și sumativă, evaluare de proces, de produs și de progres. De asemenea, pentru a-i motiva pe elevi, se vor folosi metode și instrumente complementare de evaluare: observarea sistematică a comportamentului elevilor, portofoliul, autoevaluarea. Pentru realizarea studiilor de caz se vor folosi investigația și proiectul ca metode complementare de evaluare. Pentru exemple și sugestii, se va consulta volumul *Ghid de evaluare. Limba și literatura română*, București, Editura Aramis, 2001, elaborat de Serviciul Național de Evaluare și Examinare.

Există riscul ca unii profesori să abordeze într-un mod preponderent tradițional aspectele legate de istoria literaturii române și de contextul socio-istoric, cultural sau evenimential al unor momente importante ale acesteia. Tocmai de aceea, programa impune realizarea unor studii de caz și a unor dezbateri care, alături de studiul aprofundat al textului, trebuie să constituie activități care să-i implice pe elevi în propria învățare. Parcurusul istoric al literaturii implică, pe lângă cunoașterea unor repere ale fenomenului cultural românesc sau formarea unei imagini de ansamblu asupra acestuia, și exersarea gândirii critice și autonome a elevilor, dezvoltarea competențelor de comunicare și de lectură pe marginea textelor sau curentelor studiate. Prezentăm în continuare felul în care ar trebui să se desfășoare diferitele activități didactice prevăzute în programă.

Studiu de caz – presupune o etapă pregătitoare, în care elevii primesc bibliografie, sugestii pentru dezvoltarea temei sau sarcini de lucru concrete pentru explorarea temei; după o documentare prealabilă, elevii vor realiza o prezentare generală a temei, cu inserarea unor fragmente din texte ilustrative. Studiul de caz se poate realiza prin investigație sau prin proiecte elaborate de grupe de 4-6 elevi (1-2 grupe pentru fiecare studiu de caz). Studiile de caz vor fi repartizate grupelor încă de la începutul anului școlar, astfel încât o grupă să aibă un singur studiu de caz. Fiecare prezentare va fi urmată de discuții cu toată clasa, în care colegii pot cere lămuriri, pot comenta aspectele care li s-au părut interesante și pot evalua activitatea grupelor. La rândul său, profesorul va evalua activitatea fiecărei grupe și va nota elevii.

Dezbateri – presupune indicarea, de către profesor, a coordonatelor discuției și a unei bibliografii minimale. Dezbateri se realizează în clasă, cu participarea a câte două echipe (echipa afirmatoare și echipa negatoare). Profesorii și elevii sunt deja familiarizați cu dezbateri, din clasa a X-a. Sugerăm ca dezbateri să fie urmată de un exercițiu de reflecție al fiecărui elev, concretizat în realizarea unui eseu pe tema dezbaterii realizate în clasă. Această modalitate de a încheia o dezbateri are în vedere ca elevii să-și clarifice ideile puse în discuție și să-și poată formula un punct de vedere propriu pornind de la informațiile culese, de la argumentele și contraargumentele valorificate în cadrul dezbaterii.

Abordarea textelor de bază – presupune combinarea perspectivelor hermeneutice și a celei contextuale. Recomandăm ca activitățile de învățare să se bazeze pe lucrul cu textul și să fie orientate înspre consolidarea deprinderilor de lectură, cu un accent pus pe ce înțeleg elevii din textul citit și pe felul în care interpretează și argumentează aceștia semnificațiile unui text în funcție de cele două perspective.